

Expertcommissie Monitor TOM

Advies 2 op basis van rapportages februari 2013 en vergadering 25-2-2013

Februari 2013

Achtergrond en opdracht van de Expertcommissie Monitor TOM

Binnen alle vernieuwingsprocessen die aan de UT gaande zijn is de vernieuwing van het bachelor onderwijs wel het meest ingrijpend. Omdat deze vernieuwing per 1-9-2013 van start moet gaan, moet bij de start van het academisch jaar 2013-2014 in ieder geval het eerste jaar van het bachelorcurriculum klaar zijn. Om na te gaan of dit proces op schema ligt, is door het CvB en de U-Raad (Subcommissie OOS) besloten dat er een onafhankelijke expertcommissie moet komen die het proces van de bachelor vernieuwingen moet monitoren.

De Expertcommissie Monitor TOM is gevraagd op grond van verschillende monitoring instrumenten een oordeel te geven over de stand van zaken m.b.t. de onderwijs vernieuwingen, waarbij de verschillende instrumenten in onderlinge samenhang worden bekeken.

De expertcommissie analyseert en beoordeelt en kan aanbevelingen doen ten aanzien van de terreinen waarop extra moet worden geïnvesteerd om het nieuwe onderwijsmodel op tijd klaar te hebben. Daarbij kan aan de orde komen wat er moet gebeuren, door wie en hoe.

Leden van de commissie

- Hans Vossensteyn (voorzitter)
- Stephan Maathuis (secretaris)
- Job van Amerongen
- Henk van der Kolk
- Clemens Pouw
- Christy Schoonheijt

De leden van de expertcommissie zorgen voor een beoordeling vanuit verschillende perspectieven: change management, instellingskwaliteitszorg, curriculum vernieuwingen, methodologie en beleid.

Beoordelingskader voor de Expertcommissie

De expertcommissie gebruikt de verschillende monitoringsinstrumenten om een samenhangend antwoord te geven op de volgende groepen vragen:

Organisatorische invoering van TOM

- In welke mate is het onderwijs in het eerste jaar van de bacheloropleiding daadwerkelijk ontwikkeld? Het gaat hierbij onder meer om de vormgeving van de modules, de toetskaders, het onderwijs- en examenreglement.
- Ligt de invoering van het model op schema? Worden de deadlines gehaald?
- Welke knelpunten worden bij de invoering gesignaleerd?
- Voldoen modules aan de gestelde randvoorwaarden (zoals 15 EC, inbedding van een project, etc.)?

Onderwijskwaliteit en –efficiency (o.g.v. de pilots BMT en EE)

- Hoe ontwikkelen zich de studievoortgang en de studentenuitval zich binnen TOM?
- Vinden de docenten dat het nieuwe onderwijs van goede kwaliteit is en dat zij het goed uit kunnen voeren?
- Wat zijn de kosten van het nieuwe onderwijsprogramma gebaseerd op TOM (ten opzichte van het bestaande programma)?

Draagvlak onder medewerkers (o.g.v. de *people barometer* en de pilots BMT en EE)

- Hoe groot is de tijdsbelasting van medewerkers ten gevolge van de ontwikkeling en invoering van TOM?
- Hoe groot is de tijdsbelasting van docenten binnen TOM?
- Wat is het draagvlak voor de onderwijsvernieuwingen onder de medewerkers?
- Hoe beoordelen de medewerkers de communicatie rondom de onderwijsvernieuwingen (binnen de UT en binnen de eigen faculteit/opleiding)?

Draagvlak onder studenten (o.g.v. de pilots BMT en EE)

- Hoe groot zijn de belasting en studeerbaarheid als gevolg van de invoering van TOM?
- Hoe tevreden zijn studenten over de kwaliteit van het geboden onderwijs?
- Hoe tevreden zijn studenten over de vorm van het aangeboden onderwijs?

Randvoorwaarden personeel invoering TOM (o.g.v. HR rapportages)

- Wordt in het HR-beleid voldoende aandacht geschonken aan onderwijsprestaties van medewerkers?
- Zijn er voldoende mogelijkheden tot professionalisering van onderwijsgevend en maken zij daar gebruik van? (denk aan BKO, SKO en onderwijsleiderschapsprogramma)
- Is er voldoende loopbaanperspectief in het onderwijs in termen van inzicht in en stimulering van loopbaanmogelijkheden (binnen het nieuwe onderwijs)?
- Is er voldoende transparantie in de beoordeling en erkenning van onderwijsprestaties?

De Expertcommissie kijkt niet alleen naar de afzonderlijke elementen van de monitor TOM, maar vooral ook naar de samenhang tussen die verschillende elementen en oordelen. De

expertcommissie schenkt daarnaast extra aandacht aan de kwaliteit van de door het CvB en de UR gevraagde meetinstrumenten die beogen een antwoord te geven op bovengenoemde vragen. Vanwege het belang van dit laatste zal de expertcommissie ook antwoord geven op de volgende vragen:

Kwaliteit van de meet- en monitoringsinstrumenten

- In hoeverre kan de invoering van TOM op adequate wijze worden gemonitord met de gekozen meetinstrumenten?
- Op welke wijze kunnen de meetinstrumenten worden verbeterd in het licht van de gestelde vragen naar aanleiding van de invoering van TOM?

Planning

De Expertcommissie is in eerste instantie ingesteld voor het initiële proces van TOM tot september 2013. Daarna gaat TOM echt van start en krijgt de monitor een iets ander karakter. Op dat moment wordt gekeken of de Expertcommissie en de ondersteuning daarvan moeten worden voortgezet en zo ja hoe en in welke samenstelling.

De expertcommissie zal periodiek bijeenkomen:

- Kick off bijeenkomst van de commissie ter berading op eigen doel en werk: 15-11 2012
- 10-12-2012: eerste officiële bijeenkomst waarin de eerste *people barometer* centraal staat plus stand van zaken HR beleid, TOM voortgang en pilot evaluaties BMT/EE
- 25-02-2013: tweede officiële bijeenkomst: kosten van TOM, inhoudelijke ontwikkeling, HR, *people barometer* (planning), pilots (inclusief studenttevredenheid).
- Mei/juni 2013: derde en voorlopig laatste bijeenkomst: 2e *people barometer*, HR stavaza, kosten, inhoudelijke ontwikkeling, pilots (inclusief studenttevredenheid), toekomst Monitor TOM
- Indien nodig komt de commissie geheel of in delen bijeen om een oordeel over prangende zaken te geven.

Advies 2: op basis rapportages 25 februari 2013

Onderstaand advies is gebaseerd op de volgende documenten:

- dashboard ontwerpclusters en lijnen 10 januari 2013
- dashboard ontwerpclusters en lijnen 19 februari 2013
- TOM evaluatie BMT K1 en K5 en EE K1 2012-2013
 - o deelrapportage Aanbevelingen
 - o deelrapportage Monitoring
- Rapportage People Barometer: definitieve versie 28 januari 2013
- Verwerking kwalitatieve data opgehaald via open vragen eerste meting People Barometer UT, najaar 2012
- Toelichting HR beleid onderwijs (per email)
 - o Onderwijsprestaties in jaargesprekken
- Kostenanalyse TOM t.b.v. Expertcommissie, 12 februari 2013

Organisatorische invoering van TOM

Op basis van de dashboards van het programmabureau concludeert de expertcommissie dat het TOM proces redelijk goed loopt en progressie boekt. Er wordt onverminderd gewerkt aan TOM om op tijd klaar te zijn. De volgende punten vallen op en vergen extra aandacht:

- opleidings- en clusteroverstijgende onderwijsonderdelen blijken nog moeilijk inhoudelijk en organisatorisch te realiseren, zoals gedeelde modules. Dit heeft mede te maken met een onduidelijke verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen verschillende betrokkenen. Dit punt vergt een oplossing.
- de integratie van de leerlijnen Wiskunde en M&T vergt specifieke aandacht. De status van de leerlijnen t.o.v. geïntegreerde modules moet snel duidelijk worden. In geval de belangen van beide conflicteren is er behoefte aan aanvullende richtlijnen.
- er zijn zorgen over de beschikbare zaalcapaciteit, docentcapaciteit en financiële kaders. Dit dreigt het ontwerpproces nadelig te beïnvloeden. Duidelijkheid op deze punten is snel nodig.
- in veel gevallen wordt er geworsteld met de beoordeling en becijfering van modules en onderdelen en met het omgaan met herkansingen. Ook hier is behoefte aan richtlijnen en kaders.
- de status van de planning van invoering van TOM bij de opleiding Create is onduidelijk.

Onderwijskwaliteit en –efficiency (o.g.v. de pilots BMT en EE)

De expertcommissie is zeer tevreden met de uiteindelijke beschikbaarheid van de evaluaties BMT en EE en merkt op dat dit gevoel wordt gedeeld door de direct bij de opleidingen betrokken mensen. De evaluaties bieden goede inzichten in de knelpunten die worden ervaren en bevatten goede aanbevelingen die door de commissie worden onderschreven. Het is erg jammer dat de evaluaties pas nu zijn afgerond en de commissie beveelt daarom aan de resultaten met spoed te verspreiden en daarbij concreet aan te geven welke acties nu verder worden ondernomen en door wie.

Ten aanzien van onderwijsefficiency stelt de commissie vast dat er dilemma's zijn rondom de herkansingen. Zonder herkansingen zijn de slagingspercentages laag, maar de

mogelijkheid van herkansingen lijkt tevens te leiden tot uitstelgedrag en zet daarmee het slagingspercentage op een andere wijze onder druk. Zowel bij BMT en EE constateert de commissie dat de nagestreefde slagingspercentages van 80% niet worden gehaald.

De evaluaties bieden naast de tevredenheid van de studenten weinig inzicht in de kwaliteit van het onderwijs (zoals die wordt ervaren door docenten en studenten). De meerwaarde van het modulaire onderwijs is niet geadresseerd.

Wat betreft de efficiëntie in financiële zin concludeert de commissie op basis van de zelf uitgevoerde kostenanalyse van EE en BMT dat er (nog) geen overtuigende aanwijzingen zijn dat er een besparing op de directe onderwijskosten kan worden gerealiseerd in TOM. Enerzijds komt dit doordat er bij de ontwikkeling van de opleidingen nog niet expliciet met de kosten rekening gehouden is (er is niet op gestuurd). Anderzijds wordt de verwachte efficiëntiewinst door (verwachte) hogere rendementen teniet gedaan door de daarvoor benodigde intensivering van het onderwijs. Bij deze conclusie merkt de commissie op dat, gezien prille de status waarin de nieuwe opleidingen zich bevinden (alleen module 1 en 2 zijn nu bij alle opleidingen ontwikkeld en er worden nog geen modules onderling gedeeld) en gezien de beperkte veralgemeniseerbaarheid van de kostenstructuren van BMT en EE, deze slechts een indicatie betreft.

De commissie beveelt aan om opleidingen de instrumenten te geven om het onderwijs meer kostenbewust verder te ontwikkelen (de menukaart FEZ) en te kijken naar moduledeling. Bij de vaststelling van de modules 1 en 2 van iedere opleiding verzoekt de commissie ook een kostenraming op grond van de intensiteit van het onderwijs (mensen en infrastructuur) op te nemen. De commissie wil deze inzichten in de laatste vergadering (mei/juni 2013) bespreken.

Draagvlak onder medewerkers (o.g.v. de *people barometer* en de pilots BMT en EE)

De commissie neemt de eindversie van de *people barometer* voor kennisgeving aan en plaatst in dit advies ten opzichte van advies 1 (december 2012) geen aanvullende opmerkingen. De geclusterde 1500 opmerkingen bieden zowel veel positieve als veel negatieve opmerkingen. Het relatieve gewicht van beiden is niet vast te stellen, vanwege het ontbreken van antwoordfrequenties. Wel concludeert de commissie dat er veel draagvlak is voor de aandacht die het onderwijs nu krijgt en voor het streven naar vernieuwing en verbetering. De doelen die de UT voor ogen heeft met de vernieuwing worden tevens onderschreven. Het gebrek aan concretisering van de TOM-visie en sturing op de implementatie zijn de belangrijkste draagvlakondermijnende factoren.

De commissie stelt ook op basis van de evaluaties BMT en EE vast dat het draagvlak onder de medewerkers heeft te lijden onder de onduidelijkheid over de visie, doelen en organisatie van het TOM onderwijs. De UT docenten veranderen langzaam mee met het veranderende onderwijs. Examencommissies dienen beter betrokken te worden in het traject. Over een veelgehoorde opmerking dat docenten (te) zwaar worden belast vanwege de invoering van TOM geven de evaluaties geen uitsluitsel.

Draagvlak onder studenten (o.g.v. de pilots BMT en EE)

De studielast voor studenten wordt niet duidelijk in de evaluaties BMT en EE. Wel wordt duidelijk dat de studenten tevreden zijn in beide opleidingen. De studeerbaarheid van de nieuwe curricula is een punt van aandacht, met name in situaties waarin oude vakken

grotendeels in de nieuwe modules worden opgenomen en worden gekoppeld aan een project.

Randvoorwaarden personeel invoering TOM (o.g.v. HR rapportages)

Uit de toelichting HR beleid onderwijs van de Concerndirectie HR maakt de commissie op dat er met de opname van de onderwijsprestaties in de jaargesprekken een eerste stap wordt gezet in de goede richting. Het door EWI ontwikkelde formulier over de onderwijsactiviteiten en ontwikkeling van het docentschap wordt positief gevonden.

Ten aanzien van de verdere uitwerking van de personele randvoorwaarden stelt de commissie voor expliciet de ervaringen met de ATLAS pilot compensatie kerndocenten mee te nemen en om het BKO dossier te analyseren vanuit de (nieuwe) eisen die het TOM onderwijs oplegt aan de UT docenten. De commissie beveelt aan om het aanbieden van korte cursussen met betrekking tot specifieke vaardigheden benodigd voor het Tom onderwijs in overweging te nemen. (actie HR).

Conclusie

In het algemeen wordt er binnen de UT hard gewerkt aan de ontwikkeling van het nieuwe onderwijsmodel. Voor een voortvarende voortgang is het nodig dat meer mensen doordrongen raken van de TOM filosofie/visie en dat er vandaar uit een aantal concrete beslissingen wordt genomen ten aanzien van de implementatie van verschillende onderdelen. Velen hebben behoefte aan richtlijnen. Het is daarom nodig vanuit de centrale sturing op de ontwikkeling van TOM richtlijnen worden opgesteld voor opleidingen en clustertrekkers met betrekking tot: omvang en indeling modules, toetsen, herkansingen, module-deling, module-evaluaties, doorlopende leerlijnen, omzetten van "oude" vakken en de planning van de verdere (meerjarige) invoering van TOM. Daarnaast moeten in het vervolgtraject de rendementsverwachtingen en de kostenefficiëntie meer expliciet worden gemaakt.

Aanbevelingen ten aanzien van de evaluatie-instrumenten

Ten aanzien van de dashboards merkt de commissie op dat de criteria / mijlpalen op basis waarvan deze rapportages gemaakt zijn nog niet duidelijk zijn. De commissie beveelt aan om inzichtelijk te maken welke deelaspecten van de planning worden onderscheiden in het verdere ontwikkeltraject (bijvoorbeeld conform het uitgewerkte onderwijsprotocol) en het onderdeel mijlpalen/data van de dashboards hieraan te koppelen (actie programmabureau).

De commissie is geïnteresseerd in de status van de volgende aspecten per cluster/opleiding:

- Leerdoelen
- Werkvormen
- Conceptrooster
- Zaalcapaciteitsbehoefte
- Beoordelingssystematiek
- Doorlopende leerlijnen
- Taken en rollen binnen module

Ten aanzien van de evaluaties BMT en EE heeft de commissie niet de behoefte aan aanvullende evaluaties van andere modules van de opleiding. Een belangrijke overweging daarbij is dat er niet voldoende tijd meer is om de ervaringen te gebruiken in het ontwikkelproces van TOM. De commissie beveelt aan om de lessen uit de evaluaties van BMT en EE te gebruiken voor de ontwikkeling van de reguliere opleidingsevaluaties die vanaf september 2013 plaats zullen vinden (actie Platform Onderwijskwaliteit).

Ten aanzien van de *people barometer* zal de commissie in samenspraak met KPMG de vragenlijst verbeteren. Dit zal mede gebeuren aan de hand van de geclusterde antwoorden op de open vragen uit de eerste meting. Aandachtspunten daarbij zijn:

- onderscheid tussen vragen voor betrokken en niet- betrokken medewerkers;
- nauwkeurigheid van vragen;
- inzicht per opleiding / faculteit;
- inzicht in de redenen voor mensen om vroegtijdig te stoppen met het invullen van de vragenlijst;
- de respons bij de volgende meting;
- routing van de vragenlijst.

Rapportage

De Expertcommissie rapporteert dit advies aan:

- Subcommissie OOS (U-Raad)
- CvB
- Voorzitter Programmteam onderwijsvernieuwing
- Programmaleider TOM

Verdere informatie

Voor meer informatie over de Expertcommissie Monitor TOM kunt u contact opnemen met:

Hans Vossensteyn: jj.vossensteyn@utwente.nl

Stephan Maathuis: s.j.maathuis@utwente.nl